Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 8. decembra 2016*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Služby poskytované právnymi zástupcami — Sadzobník — Súdy — Nemožnosť odklonu“

V spojených veciach C-532/15 a C-538/15,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutiami Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza, Španielsko) a Juzgado de Primera Instancia de Olot (Prvostupňový súd Olot, Španielsko), z 22. a 18. septembra 2015 a doručené Súdnemu dvoru 9. a 15. októbra 2015, ktoré súvisia s konaniami

Eurosaneamientos SL,

Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de Reciclado López Soriano,

UTE PTR Acciona Infraestructuras SA

proti

ArcelorMittal Zaragoza SA,

za účasti:

Consejo General de Procuradores de España (C-532/15),

a

Francesc de Bolós Pi

proti

Urbaser SA (C-538/15),

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predsedníčka prvej komory R. Silva de Lapuerta, sudcovia E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev a S. Rodin (spravodajca),

generálny advokát: M. Wathelet,

tajomník: X. Lopez Bancalari, referentka,

* * Jazyk konania: španielčina.

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 15. septembra 2016,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Eurosaneamientos SL, v zastúpení: J. García-Gallardo Gil-Fournier, A. Guerrero Righetto a A. Rada Pumariño, abogados, a J. Issern Longares, procurador,

— F. de Bolós Pi, v zastúpení: J. García-Gallardo Gil-Fournier, A. Guerrero Righetto a A. Figueras Sabater, abogados, a F. de Bolós Pi, procurador,

— Urbaser SA, v zastúpení: J. Badía Armengol a L. Ruz Gutiérrez, abogados, a J. Pons Arau, procurador,

— Consejo General de Procuradores de España, v zastúpení: A. Guerrero Righetto a J. García-Gallardo Gil-Fournier, abogados, a J. Estévez Fernández-Novoa, procurador,

— španielska vláda, v zastúpení: S. Centeno Huerta a M. García-Valdecasas Dorrego, splnomocnené zástupkyne,

— holandská vláda, v zastúpení: M. Bulterman, M. de Ree a C. Schillemans, splnomocnené zástupkyne,

— rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer, splnomocnená zástupkyňa,

— Európska komisia, v zastúpení: H. Tserepa-Lacombe, C. Urraca Caviedes a J. Rius, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 4 ods. 3 ZEÚ, článkov 56 a 101 ZFEÚ, článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a článkov 4 a 15 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, 2006, s. 36).

2 Tieto návrhy boli predložené v rámci dvoch sporov medzi na jednej strane spoločnosťami Eurosaneamientos SL, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano a UTE PTR Acciona Infraestructuras SA a spoločnosťou ArcelorMittal Zaragoza SA a na strane druhej pánom Francesc de Bolós Pi proti spoločnosti Urbaser SA vo veci týkajúcej sa odmien právnych zástupcov.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 4 ods. 8 smernice 2006/123 znie:

„Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

…

8. ‚závažné dôvody týkajúce sa verejného záujmu' sú dôvody uznané ako také v judikatúre Súdneho dvora a zahŕňajú tieto dôvody: verejný poriadok, verejnú bezpečnosť, ochranu verejnosti, verejné zdravie, zachovanie finančnej rovnováhy systému sociálneho zabezpečenia, ochranu spotrebiteľa, príjemcov služieb a pracovníkov, poctivosť obchodných transakcií, boj proti podvodom, ochranu životného prostredia a mestského životného prostredia, zdravie zvierat, duševné vlastníctvo, ochranu národného historického a umeleckého dedičstva, ciele sociálnej politiky a ciele politiky v oblasti kultúry;

…“

4 Článok 15 ods. 2 písm. g) a článok 15 ods. 3 uvedenej smernice stanovuje:

„2. Členské štáty skúmajú, či ich právne systémy podmieňujú prístup k činnosti v oblasti služieb alebo jej vykonávanie splnením niektorej z týchto nediskriminačných požiadaviek:

…

g) stanovené minimálne a/alebo maximálne tarify, ktoré musí poskytovateľ dodržiavať;

…

3. Členské štáty overujú, že požiadavky uvedené v odseku 2 spĺňajú tieto podmienky:

a) nediskriminácia: požiadavky nesmú byť priamo ani nepriamo diskriminačné vzhľadom na štátnu príslušnosť, alebo v prípade spoločností, vzhľadom na umiestnenie ich sídla;

b) nevyhnutnosť: požiadavky musia byť opodstatnené závažným dôvodom týkajúcim sa verejného záujmu;

c) proporcionalita: požiadavky musia slúžiť na zabezpečenie dosiahnutia sledovaného cieľa; nesmú prekročiť rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa; a nesmie byť možné nahradiť tieto požiadavky inými, menej obmedzujúcimi opatreniami, ktorými sa dosiahnu rovnaké výsledky.

…“

Španielske právo

5 Úloha právnych zástupcov je upravená predovšetkým v Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (organický zákon č. 6/1985 o súdnej moci) z 1. júla 1985 (BOE č. 157 z 2. júla 1985) a ich účasť na konaní je upravená v Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000 o občianskom súdnom konaní) zo 7. augusta 2000 (BOE č. 7 z 8. januára 2000, ďalej len „Občiansky súdny poriadok“).

Úlohou právneho zástupcu je predovšetkým zastupovať účastníkov konania v konaní a účinne spolupracovať so súdnymi orgánmi v záujme riadneho priebehu konania. Tieto úlohy sú odlišné od úloh advokátov a sú s nimi nezlučiteľné.

6 Článok 242 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„Odmeny úradníkov, právnych zástupcov a príslušníkov iných povolaní upravia sadzobníky, ktoré sa na nich vzťahujú.“

7 Real Decreto nº 1373/2003 por el que se aprueba el arancel de derechos de los procuradores de los tribunales (kráľovský dekrét č. 1373/2003, ktorým sa schvaľuje sadzobník právnych zástupcov v súdnom konaní) zo 7. novembra 2003 (BOE č. 278 z 20. novembra 2003), v znení Real Decreto nº 1/2006 (kráľovský dekrét č. 1/2006) z 13. januára 2006 (BOE č. 24 z 28. januára 2006, ďalej len „kráľovský dekrét č. 1373/2003“) určuje odmeny právnych zástupcov na základe vopred stanovenej záväznej sumy, pričom rokovaním s účastníkom konania možno túto sumu znížiť alebo zvýšiť najviac o 12 %, a stanovuje určité maximálne limity na jednu vec so zreteľom na hodnotu sporu. Po legislatívnych zmenách, ku ktorým došlo v roku 2010, ktorým bola celková maximálna výška odmeny, na ktorú má právny zástupca nárok v jednej veci, pri jednom úkone alebo v jednom konaní, stanovená na 300 000 eur.

8 Smernica 2006/123 bola prebratá do španielskeho práva Ley 17/2009 sobre el libre acceso a las actividades de servicios y su ejercicio (zákon č. 17/2009, ktorým sa upravuje slobodný prístup k činnostiam týkajúcim sa služieb a ich výkon) z 23. novembra 2009 (BOE č. 283 z 24. novembra 2009).

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

Vec C-532/15

9 V nadväznosti na konanie medzi spoločnosťami Eurosaneamientos, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano a UTE PTR Acciona Infraestructuras (ďalej len „Eurosaneamientos a i.“) proti spoločnosti ArcelorMittal Zaragoza vo veci týkajúcej sa mimozmluvnej zodpovednosti bola tejto poslednej uvedenej spoločnosti uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Na návrh spoločností Eurosaneamientos a i. vykonal tajomník Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza) overenie trov konania.

10 ArcelorMittal Zaragoza spochybnila toto overenie z dôvodov, že odmeny právneho zástupcu, ktorý zastupoval spoločnosti Eurosaneamientos a i., boli neoprávnené a že odmeny advokáta týchto posledných uvedených spoločností boli neoprávnené a nepomerné. Tajomník Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza) znížil výšku trov konania týkajúcu sa odmien advokáta na 17 558,70 eura, vrátane dane z pridanej hodnoty (DPH) a na sumu 2 793,56 eura, vrátane DPH v súvislosti s odmenami právnych zástupcov.

11 Eurosaneamientos a i. podali proti rozhodnutiu tajomníka žalobu na Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza).

12 Dňa 12. februára 2015 vydal uvedený súd v konaní o vyčíslení trov konania tri uznesenia týkajúce sa zamietnutia námietok spoločností Eurosaneamientos a i. v rozsahu, v akom sa týkali odmien advokátov, a vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k začatiu konania stanoveného v článku 267 ZFEÚ, pokiaľ ide o trovy konania týkajúce sa služieb právnych zástupcov, konkrétne sadzobníka, ktorý stanovuje výšku uvedených trov konania.

13 Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza) vyjadruje pochybnosti, čo sa týka zlučiteľnosti systému odmeňovania právnych zástupcov v Španielsku s právom Únie. Konkrétne tento súd poznamenáva, že sa zdá, že rozsudky Súdneho dvora z 19. februára 2002, Arduino (C-35/99, EU:C:2002:97), ako aj z 5. decembra 2006, Cipolla a i. (C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758), uvádzajú, že o konanie v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže nejde, ak sú splnené dve podmienky, a to v prvom rade, že sa štát nevzdal výkonu svojej rozhodovacej právomoci alebo právomoci dohliadať na uplatňovanie predmetného sadzobníka, a v druhom rade, že sa vnútroštátne súdy môžu za určitých výnimočných okolností odchýliť od stanovených maximálnych a minimálnych hraníc.

14 V tomto ohľade sa uvedený súd domnieva, že súdne preskúmanie je obmedzené na overenie správneho uplatnenia sadzobníka stanoveného kráľovským dekrétom č. 1373/2003 bez toho, aby bolo, vo výnimočných prípadoch odôvodneným rozhodnutím, možné odchýliť sa od limitov stanovených právnym predpisom, ktorým sa stanovujú sadzobníky alebo kontrolovať, či je suma, ktorá sa nárokuje, primeraná k poskytnutej službe. Uvedený súd tiež uvádza, že z judikatúry Tribunal Constitucional (Ústavný súd, Španielsko) vyplýva, že úprava odmien právnych zástupcov vnútroštátnymi súdmi predstavuje výklad *contra legem* vnútroštátneho práva.

15 Okrem toho Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza) sa pýta, berúc do úvahy, že prináleží Súdnemu dvoru vykladať pojmy „závažný[m] dôvod[om] týkajúci[m] sa verejného záujmu“, „nevyhnutnosť“ a „proporcionalita“ uvedené v smernici 2006/123, či sú vnútroštátne súdy oprávnené preskúmať v prípadoch, ak vnútroštátny vykonávací predpis stanovuje sadzobník služieb a ak existuje konkludentné konštatovanie o existencii závažného dôvodu týkajúceho sa verejného záujmu, či je takéto obmedzenie slobodného poskytovania služieb odôvodnené verejným záujmom. V prípade absencie takéhoto odôvodnenia sa tiež pýta, či sú vnútroštátne súdy oprávnené neuplatniť tento sadzobník alebo upraviť sumu v ňom uvedenú, hoci z judikatúry Tribunal Constitucional (Ústavný súd) vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátnych súdov v tomto zmysle predstavuje výklad *contra legem*.

16 Vnútroštátny súd sa napokon domnieva, že povinné stanovenie cien určitých služieb nezávisle od skutočne vykonanej práce a prípadných osobitostí veci, iných ako hodnoty sporu, môže predstavovať porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“) a článku 47 Charty, keďže účastníkovi konania mohla byť prostredníctvom trov konania uložená povinnosť nahradiť vopred stanovené náklady bez toho, aby bolo možné zaručiť primeranosť a dôvodnosť ich povahy, čo je faktor spôsobilý vytvárať skutočnú prekážku podania žalobe, ktorej výsledok je nejasný alebo pochybný.

17 Za týchto podmienok Audiencia Provincial de Barcelona (Provinčný súd v Barcelone) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je existencia právneho predpisu prijatého štátom, podľa ktorého štát vykonáva dohľad nad určovaním odmien právnych zástupcov, pričom prostredníctvom vykonávacieho predpisu stanovuje ich presnú a záväznú výšku a priznáva súdom – najmä v prípade uloženia povinnosti nahradiť trovy konania – právomoc následne preskúmať v každom konkrétnom prípade výšku týchto odmien, aj keď je toto preskúmanie obmedzené na overenie správneho uplatnenia sadzobníka bez možnosti odchýliť sa vo výnimočných prípadoch odôvodneným rozhodnutím od limitov stanovených právnym predpisom, ktorým sa stanovujú sadzobníky, v súlade s článkom 4 ods. 3 ZEÚ a článkom 101 ZFEÚ?

2. Sú vnútroštátne súdy vzhľadom na vymedzenie pojmov ‚závažný dôvod týkajúci sa verejného záujmu‘, ‚proporcionalita‘ a ‚nevyhnutnosť‘, ktoré sú uvedené v článkoch 4 a 15 smernice 2006/123, Súdnym dvorom Európskej únie v prípadoch, ak vnútroštátny vykonávací predpis upravuje určenie ceny služieb a ak existuje konkludentné konštatovanie o existencii závažného dôvodu týkajúceho sa verejného záujmu, keďže právny predpis prijatý na prebratie smernice túto otázku neupravuje, aj keď porovnanie tohto právneho predpisu s judikatúrou Únie nepodporuje taký záver, oprávnené

domnievať sa, že v konkrétnom prípade existuje obmedzenie, na ktoré sa nevzťahuje verejný záujem, a v dôsledku toho neuplatniť alebo upraviť právny predpis, ktorý stanovuje odmeny právnych zástupcov v súdnom konaní?

3. Môže prijatie právneho predpisu, ktorý má tieto vlastnosti, odporovať právu na spravodlivý proces v zmysle judikatúry Súdneho dvora?“

Vec C-538/15

18 Pán de Bolós Pi, španielsky právny zástupca, podal žalobu proti spoločnosti Urbaser, ktorou sa domáhal zaplatenia sumy 66 912,73 eura spolu s príslušnými zákonnými úrokmi a trovami konania z titulu odmien za právne služby, na ktoré mu vznikol nárok na základe jeho účasti na dvoch konaniach vo veciach správneho súdnictva.

19 Urbaser tvrdí, že odmeny nárokované pánom de Bolós Pi sú nepomerné k pracovnej záťaži, ktorej bol žalobca vystavený v uvedených konaniach, keďže v jednom konaní predložil len deväť podaní a v druhom tri podania. Urbaser sa okrem iného domnieva, že súdne orgány musia stanoviť odmeny úmerne k vykonanej práci, takže stanovenie odmien len na základe sumy stanovenej v kráľovskom dekréte č. 1373/2013 porušuje zásadu slobodnej hospodárskej súťaže, a teda aj článok 4 ods. 3 ZEÚ, ako aj smernicu 2006/123, čo ju oprávňuje, aby podala na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania.

20 Urbaser tiež tvrdí, že medzi účastníkmi konania existovala nepísaná dohoda, podľa ktorej odmeny právneho zástupcu boli obmedzené na 2 000 eur. Podľa spoločnosti Urbaser sa však pán de Bolós Pi rozhodol nedodržať túto dohodu, čo pred vnútroštátnym súdom potvrdil advokát poverený úkonmi, ktorých sa týkajú nárokované odmeny.

21 Uznesením z 23. júla 2015 Juzgado de Primera Instancia de Olot (Prvostupňový súd Olot, Španielsko) vyzval účastníkov konania, aby predložili svoje pripomienky, pokiaľ ide o možnosť podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania.

22 Podobne ako Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza) Juzgado de Primera Instancia de Olot (Prvostupňový súd Olot) sa v prvom rade zameriava na zlučiteľnosť kráľovského dekrétu č. 1373/2003 s článkom 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ z hľadiska judikatúry Súdneho dvora. Tento súd okrem iného uvádza, že článok 245 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku neumožňuje vnútroštátnym súdom, aby sa odklonili od limitov určených sadzobníkom stanoveným v tomto kráľovskom dekréte. V druhom rade tento súd vyjadril pochybnosti, pokiaľ ide o zlučiteľnosť uvedeného kráľovského dekrétu so smernicou 2006/123, ktorá stanovuje, že nemôžu byť zavedené minimálne sadzby za služby, s výnimkou prípadu nevyhnutnosti a že musia byť odôvodnené závažným dôvodom týkajúcim sa verejného záujmu a musia byť primerané. V treťom rade sa uvedený súd domnieva, že nemožnosť namietať sumy stanovené týmto sadzobníkom z dôvodu, že sú neprimerané, nepomerné alebo nezlučiteľné s vykonanou prácou, je nezlučiteľná s EDĽP, konkrétne s právom na spravodlivý proces.

23 Za týchto okolností Juzgado de Primera Instancia de Olot (Prvostupňový súd Olot) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Sú ustanovenia uvedené v kráľovskom dekréte č. 1373/2003, ktorý podriaďuje tieto odmeny minimálnej sadzbe, ktorá sa môže upraviť len o 12 % smerom nahor alebo nadol, zlučiteľné s článkom 101 ZFEÚ v spojení s článkom 10 ZEÚ a s článkom 4 ods. 3 ZEÚ, pokiaľ sa štátne orgány vrátane súdov nemôžu odchýliť od tejto minimálnej sadzby ani v prípade, že nastanú mimoriadne okolnosti?

2. Možno na účely uplatňovania uvedeného zákonného sadzobníka a odchýlenia sa od minimálnych sadzieb, ktoré stanovuje, za mimoriadne okolnosti považovať prípad, keď existuje veľký nepomer medzi skutočne vykonanou prácou a výškou dlhovanej odmeny, ktorá vyplýva z uplatňovania sadzobníka?

3. Je kráľovský dekrét č. 1373/2003 zlučiteľný s článkom 56 ZFEÚ?

4. Je uvedený kráľovský dekrét v súlade s požiadavkami nevyhnutnosti a proporcionality, ktoré sú uvedené v článku 15 ods. 3 smernice 2006/123?

5. Zahŕňa článok 6 EDĽP aj právo na účinnú obranu proti odmene právneho zástupcu v súdnom konaní, ktorá je neprimerane vysoká a nezodpovedá skutočne vykonanej práci?“

24 Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora z 5. novembra 2015 boli veci C-532/15 a C-538/15 spojené na spoločné konanie na účely písomnej časti konania, ústnej časti konania a rozsudku.

O prejudiciálnych otázkach

O prípustnosti

25 Consejo General de Procuradores de España (Generálna rada komôr právnych zástupcov Španielska) namieta neprípustnosť dvoch návrhov na začatie prejudiciálneho konania a španielska vláda, ako aj pán de Bolós Pi namietajú neprípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-538/15 z dôvodu, že vzhľadom na vnútroštátne právo v podstate výklad práva Únie nie je potrebný na vyriešenie sporov vo veci samej. Pokiaľ ide o vec C-532/15, prináleží iba vnútroštátnym súdom rozhodnúť o uplatnení zásady proporcionality. Pokiaľ ide o vec C-538/15, ustanovenia kráľovského dekrétu č. 1373/2003, ktoré uvádza vnútroštátny súd, nie sú uplatniteľné v spore vo veci samej, pretože tento spor sa riadi výlučne dohodou uzavretou medzi právnym zástupcom a jeho klientom.

26 Treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry konanie, ktoré upravuje článok 267 ZFEÚ, je nástrojom spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor poskytuje týmto súdom výklad práva Únie, ktorý potrebujú na vyriešenie sporu, ktorý prejednávajú (pozri rozsudok zo 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, bod 58 a citovanú judikatúru).

27 V rámci tejto spolupráce prináleží iba vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a ktorý nesie zodpovednosť za následné súdne rozhodnutie, aby so zreteľom na osobitosti veci posúdil tak potrebu rozhodnutia v prejudiciálnom konaní pre vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru. Preto je Súdny dvor v zásade povinný rozhodnúť, ak sa predložené otázky týkajú výkladu práva Únie (pozri rozsudok zo 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, bod 19 a citovanú judikatúru).

28 Vyplýva z toho, že pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania podanom vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s realitou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočné zodpovedanie položených otázok (pozri rozsudok zo 6. septembra 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, bod 20 a citovanú judikatúru).

29 Zo spisov predložených Súdnemu dvoru tak zjavne nevyplýva, že požadovaný výklad práva Únie nemá žiadnu súvislosť s existenciou alebo predmetom sporov vo veci samej.

O veci samej

Úvodné pripomienky

30 Na úvod treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry v rámci konania na základe spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, zakotveného v článku 267 ZFEÚ, prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú prejednáva. Z tohto pohľadu Súdnemu dvoru prislúcha prípadne preformulovať otázky, ktoré sú mu predložené (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. apríla 2016, Oniors Bio, C-233/15, EU:C:2016:305, bod 30 a citovanú judikatúru).

31 Túto možnosť treba uplatniť v rámci týchto konaní o prejudiciálnej otázke.

O prvej otázke vo veci C-532/15 a o prvej a druhej otázke vo veci C-538/15

32 Svojou prvou otázkou vo veci C-532/15 a prvou a druhou otázkou vo veci C-538/15 sa vnútroštátne súdy v podstate pýtajú, či sa má článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá podriaďuje tieto odmeny minimálnej sadzbe, ktorá sa môže upraviť len o 12 % smerom nahor alebo nadol, pričom ich preskúmanie vnútroštátnym súdom je obmedzené na overenie správneho uplatnenia bez možnosti odchýliť sa vo výnimočných prípadoch od limitov stanovených týmto sadzobníkom.

33 Na úvod treba v rozpore s tvrdeniami, ktoré uvádza Eurosaneamientos, Consejo General de Procuradores de España (Generálna rada komôr právnych zástupcov Španielska) a rakúska vláda, uviesť, že odmeny stanovené v kráľovskom dekréte č. 1373/2003, ktoré sa uplatňujú na celom území členských štátov, môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi v zmysle článku 101 ods. 1 a článku 102 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle uznesenie z 5. mája 2008, Hospital Consulting a i., C-386/07, neuverejnené, EU:C:2008:256, bod 18, ako aj citovanú judikatúru).

34 Hoci je pravda, že články 101 a 102 ZFEÚ sa samy osebe týkajú iba správania podnikov, a nie zákonov alebo iných právnych predpisov členských štátov, nič to nemení na skutočnosti, že tieto články v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ, ktorý zavádza povinnosť spolupráce, ukladajú členským štátom povinnosť, aby neprijímali alebo nezachovávali v účinnosti opatrenia, a to ani vo forme zákonov alebo iných právnych predpisov, ktoré môžu zmariť potrebný účinok pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré sa uplatňujú na podniky (pozri v tomto zmysle uznesenie z 5. mája 2008, Hospital Consulting a i., C-386/07, neuverejnené, EU:C:2008:256, bod 19, ako aj citovanú judikatúru).

35 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že k porušeniu článku 4 ods. 3 ZEÚ a článku 101 ZFEÚ dôjde vtedy, ak členský štát nariadi alebo zvýhodní uzatváranie kartelových dohôd v rozpore s článkom 101 ZFEÚ, alebo posilní účinky takýchto dohôd, alebo zbaví svoju vlastnú právnu úpravu jej štátneho charakteru tým, že prenesie zodpovednosť za prijatie rozhodnutí zasahujúcich do oblasti hospodárstva na súkromné subjekty (pozri rozsudok z 5. decembra 2006, Cipolla a i., C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 47, ako aj citovanú judikatúru).

36 Na účely posúdenia, či Španielske kráľovstvo zbavilo právnu úpravu, o ktorú ide vo veci samej, jej štátneho charakteru, treba na jednej strane preskúmať, či v prejednávanej veci prenieslo vypracovanie sadzobníka právnych zástupcov súkromných subjektov na profesijné združenia právnych zástupcov (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. februára 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, bod 36; z 5. decembra 2006, Cipolla a i., C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 48, ako aj uznesenie

z 5. mája 2008, Hospital Consulting a i., C-386/07, neuverejnené, EU:C:2008:256, bod 21) a na druhej strane, či úhrada odmien právnych zástupcov ostane pod štátnym dohľadom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. februára 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, bod 42; z 5. decembra 2006, Cipolla a i., C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 51, ako aj uznesenie z 5. mája 2008, Hospital Consulting a i., C-386/07, neuverejnené, EU:C:2008:256, bod 24).

37 V tomto ohľade z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vo veci C-532/15 vyplýva, že kráľovský dekrét č. 1373/2003 predstavuje právnu normu vyhlásenú štátom. Okrem toho Španielske kráľovstvo vo svojich písomných pripomienkach zdôrazňuje, že tento dekrét nebol vypracovaný profesijnými združeniami právnych zástupcov, ale že ide o štátnu normu schválenú španielskou Radou ministrov v súlade s riadnym postupom vypracovávania dekrétov.

38 Navyše, pokiaľ ide o konanie o náhrade odmien právnych zástupcov, z rozhodnutí vnútroštátnych súdov vyplýva, že toto konanie patrí do právomoci vnútroštátnych súdov. V tomto ohľade vnútroštátne súdy uvádzajú, že vnútroštátny súd je viazaný sumou určenou sadzobníkom stanoveným kráľovským dekrétom č. 1373/2003 pri náhrade odmien a že nie je oprávnený odkloniť sa od tohto sadzobníka vo výnimočných prípadoch, ani overiť proporcionalitu výšky odmien za poskytnutú službu.

39 Z rozhodnutí vnútroštátneho súdu rovnako vyplýva, že kráľovský dekrét č. 1373/2003 upravuje na jednej strane možnosť pre právneho zástupcu a jeho klienta o 12 % zvýšiť alebo znížiť výšku odmien stanovených týmto kráľovským dekrétom a na strane druhej stanovuje celkovú maximálnu výšku odmien, na ktoré má právny zástupca nárok v jednej veci. Z písomných pripomienok španielskej vlády vyplýva, že uvedený kráľovský dekrét stanovuje tiež možnosť odkloniť sa vo výnimočných prípadoch a na základe povolenia súdu od maximálnej výšky, ktorú stanovuje, ako aj právo klientov namietať v rámci postupu overenia trov konania, náklady, ktoré sú nepotrebné, fakultatívne, nadbytočné alebo zákonom nepovolené, ako aj odmeny, ktoré nevznikli v rámci sporu.

40 Za týchto okolností nemožno vytýkať Španielskemu kráľovstvu, že z dôvodu samotnej skutočnosti, že vnútroštátne súdy majú v rámci konania o vyčíslení odmien právnych zástupcov povinnosť dodržať ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov, vypracované a vyhlásené týmto členským štátom podľa riadneho regulačného postupu, prenieslo právomoc na vypracovanie tejto právnej úpravy alebo na jej zavedenie na profesijné združenia právnych zástupcov.

41 Z dôvodov uvedených v bodoch 37 až 39 tohto rozsudku nemožno uvedenému členskému štátu vytýkať, že nariadil alebo zvýhodnil uzatvorenie dohôd profesijnými združeniami právnych zástupcov obmedzujúcich súťaž v rozpore s článkom 101 ZFEÚ, alebo že posilnil účinky takýchto dohôd, alebo že nariadil alebo zvýhodnil zneužitie dominantného postavenia v rozpore s článkom 102 ZFEÚ, alebo posilnil účinky takéhoto zneužitia (pozri v tomto zmysle uznesenie z 5. mája 2008, Hospital Consulting a i., C-386/07, neuverejnené, EU:C:2008:256, bod 26, ako aj citovanú judikatúru).

42 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že na prvú otázku vo veci C-532/15 a na prvú a druhú otázkou vo veci C-538/15 treba odpovedať tak, že článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá podriaďuje tieto odmeny minimálnej sadzbe, ktorá sa môže upraviť len o 12 % smerom nahor alebo nadol, pričom ich preskúmanie vnútroštátnym súdom je obmedzené na overenie správneho uplatnenia bez možnosti odchýliť sa vo výnimočných prípadoch od limitov stanovených týmto sadzobníkom.

O druhej otázke vo veci C-532/15 a o tretej a štvrtej otázke vo veci C-538/15

43 Svojou druhou otázkou vo veci C-532/15 a treťou a štvrtou otázkou vo veci C-538/15 sa vnútroštátne súdy v podstate pýtajú, či sa má článok 56 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ak sa vnútroštátne súdy domnievajú, že nemôže byť odôvodnená

závažným dôvodom týkajúcim sa verejného záujmu v zmysle článku 4 bodu 8 smernice 2006/123 a že nespĺňa podmienky proporcionality a nevyhnutnosti v zmysle článku 15 ods. 2 písm. g) a článku 15 ods. 3 tejto smernice.

44 Treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora možno odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke, ktorú položil vnútroštátny súd, predovšetkým vtedy, ak je zjavné, že ustanovenie práva Únie, ktoré podlieha výkladu Súdneho dvora, nemožno uplatniť (pozri uznesenie z 12. mája 2016, Security Service a i., C-692/15 až C-694/15, EU:C:2016:344, bod 22, ako aj citovanú judikatúru).

45 V tejto súvislosti v rozsahu, v akom sa návrhy na začatie prejudiciálneho konania týkajú zlučiteľnosti právnych predpisov vo veci samej s ustanoveniami Zmluvy o FEÚ v oblasti slobodného poskytovania služieb, treba uviesť, že tieto ustanovenia sa neuplatňujú v situácii, ktorá sa vo všetkých ohľadoch obmedzuje len na vnútorný rámec jedného členského štátu (pozri v tomto zmysle uznesenie z 12. mája 2016, Security Service a i., C-692/15 až C-694/15, EU:C:2016:344, bod 23 a citovanú judikatúru, ako aj rozsudok z 15. novembra 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 47).

46 Súdny dvor rozhodol, že konkrétne skutočnosti, ktoré môžu vytvoriť súvislosť medzi článkami Zmluvy o FEÚ v oblasti slobodného poskytovania služieb a predmetom alebo okolnosťami sporu, v ktorom sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru dotknutého členského štátu, musia vyplývať z rozhodnutia vnútroštátneho súdu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. novembra 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 54).

47 V dôsledku toho v situácii, v ktorej sa všetky okolnosti obmedzujú na vnútroštátnu sféru jedného členského štátu, preto vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby Súdnemu dvoru v súlade s článkom 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora poskytol vysvetlenie toho, akú súvislosť má spor, ktorý prejednáva, napriek jeho čisto vnútroštátnej povahe, s ustanoveniami práva Únie týkajúcimi sa základných slobôd, takže je požadovaný výklad v prejudiciálnom konaní preňho nevyhnutný na to, aby mohol prijať potrebné rozhodnutie v tomto spore (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. novembra 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 55).

48 Z návrhov na začatie prejudiciálneho konania však nijako nevyplýva, že by existovali okolnosti súvisiace buď s účastníkmi v konaniach pred vnútroštátnymi súdmi, alebo s činnosťami účastníkov konania, ktoré sa neobmedzujú na vnútroštátnu sféru len tohto dotknutého členského štátu. Okrem toho vnútroštátny súd neuvádza, ako spory, ktoré prejednáva, vytvárajú napriek ich čisto vnútroštátnej povahe, súvislosť s ustanoveniami práva Únie týkajúcimi sa základných slobôd, takže výklad v prejudiciálnom konaní sa požaduje na to, aby mohol prijať potrebné rozhodnutie v týchto sporoch.

49 Za týchto okolností treba konštatovať, že návrhy na začatie prejudiciálneho konania neposkytujú konkrétne informácie, ktoré by umožnili konštatovať, že na okolnosti sporov vo veci samej sa môže uplatňovať článok 56 ZFEÚ.

50 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba konštatovať, že Súdny dvor nemá právomoc odpovedať na druhú otázku položenú Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza) vo veci C-532/15 a ani na tretiu a štvrtú otázku položenú Juzgado de Primera Instancia de Olot (Prvostupňový súd Olot) vo veci C-538/15.

O tretej otázke vo veci C-532/15 a piatej otázke vo veci C-538/15

51 Svojou treťou otázkou vo veci C-532/15 a piatou otázkou vo veci C-538/15 sa vnútroštátne súdy v podstate pýtajú, či sa má článok 47 Charty vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá neumožňuje účinne namietať odmeny právneho zástupcu, ak nie sú primerané a nezodpovedajú skutočne vykonanej práci.

52 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že základné práva zaručené v právnom poriadku Únie sa uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Únie, avšak nie mimo týchto situácií. V rámci toho už Súdny dvor pripomenul, že z hľadiska Charty nemôže posúdiť vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá nespadá do rámca práva Únie. Naopak, pokiaľ takáto právna úprava spadá do pôsobnosti tohto práva, Súdny dvor, ktorý rozhoduje o prejudiciálnej otázke, musí poskytnúť všetky výkladové prvky, ktoré sú nevyhnutné na to, aby vnútroštátny súd posúdil súlad tejto právnej úpravy so základnými právami, ktorých dodržovanie zabezpečuje (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 19 a citovanú judikatúru).

53 V dôsledku toho je potrebné preskúmať, či právna situácia, ktorá viedla k sporom vo veci samej, spadá do pôsobnosti práva Únie.

54 Pokiaľ ide o tieto návrhy na začatie prejudiciálneho konania, vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej upravuje všeobecným spôsobom niektoré poplatky v oblasti súdnej správy. Táto úprava nemá za cieľ vykonať ustanovenia práva Únie. Okrem toho právo Únie neobsahuje žiadnu osobitnú právnu úpravu v danej oblasti alebo úpravu, ktorá by túto vnútroštátnu úpravu mohla ovplyvniť (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. marca 2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, bod 32).

55 Z rozhodnutí vnútroštátnych súdov nevyplýva, že predmet sporov vo veci samej patrí do kontextu práva Únie (pozri analogicky rozsudok z 22. decembra 2010, DEB C-279/09, EU:C:2010:811, body 28 a 29, ako aj v tomto zmysle uznesenie z 28. novembra 2013, Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio, C-258/13, EU:C:2013:810, bod 23).

56 Za týchto okolností treba konštatovať, že Súdny dvor nemá právomoc odpovedať na tretiu otázku položenú Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza) vo veci C-532/15 a na piatu otázku položenú Juzgado de Primera Instancia de Olot (Prvostupňový súd Olot) vo veci C-538/15.

O trovách

57 Vzhľadom na to, že konanie pre Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá podriaďuje tieto odmeny minimálnej sadzbe, ktorá sa môže upraviť len o 12 % smerom nahor alebo nadol, pričom ich preskúmanie vnútroštátnym súdom je obmedzené na overenie správneho uplatnenia bez možnosti odchýliť sa vo výnimočných prípadoch od limitov stanovených týmto sadzobníkom.**

2. Súdny dvor Európskej únie nemá právomoc odpovedať na druhú a tretiu otázku položenú Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší súd provincie Zaragoza, Španielsko) vo veci C-532/15, a ani na tretiu až piatu otázku položenú Juzgado de Primera Instancia de Olot (Prvostupňový súd Olot, Španielsko) vo veci C-538/15.

Podpisy